

COLECCIÓN

LITERATURAS DE ARAGÓN

Serie en Lengua Aragonesa, 13

 GOBIERNO
DE ARAGÓN
Departamento de Cultura y Turismo

NEOTERICA

NEOTERICA

VIII

Caeli, Lesbia nostra, Lesbia illa
illa Lesbia, quam Catullus unam
plusquam se atque suos amauit omnes
nunc in quadruinis et angiportis
glubit magnanimi Remi nepotes.

CARMENA,

JOSÉ ANTONIO SAURA RAMI

José Antonio Saura Rami

Naixe a Grist (Vall de Benàs, Huesca) un tretse marts del siglo pasau. En realitat, tantòs no naixe, pero això ya ye un altro parell d'arches...

Se llicencie en Filología Clàssica (Universitat de Salamanca) y, tras de un curso a la *Università degli Studi di Bologna*, se doctore en Hispàniques per la Universitat de Saragosa. Ha dedicau una trentena de treballs a la lingüística històrica entre els que destaque el llibre *Elementos de fonética y morfosintaxis benasquenses* (Zaragoza, Institución "Fernando el Católico") y la serie de articles *La transición lingüística en el Pirineo Central*, publicats a la *Revue de Linguistique Romane*.

NEOTERICA

José Antonio Saura Rami

Colección «Literaturas de Aragón»
Serie en Lengua Aragonesa, 13

Premio Arnal Cavero 2001

NEOTERICA

FICHA CATALOGRÁFICA

SÁURA RAMI, José Antonio

Neoterica / José Antonio Saura Rami. – [Zaragoza] : Departamento de Cultura y Turismo, D.L. 2001

66 p. ; 19 cm. – (Colección "Literaturas de Aragón". Serie en Lengua aragonesa ; 13)

ISBN 84-7753-932-4

Premio Arnal Cavero, 2001

I. Título.

821.134.2'282.3(460.22)-1"19"

Dabbling in verses till they have become A life

Seamus Heaney [North]

© José Antonio Saura Rami

Edita: Gobierno de Aragón

Departamento de Cultura y Turismo

Imprimeix: Sdad. Coop. Librería General

Pedro Cerbuna, 23 - 50009 Zaragoza

ISBN: 84-7753-932-4

Depósito legal: Z. 1.230-2002

ÍNDEX

VARIATIO

Ardonès	13
Scientia	14
Estatats	15
Llardana	16
Castirós	17
La Urisa	18
Tuasa	19
Grist	20
Conques.....	21
Theather	22

NORT

I	25
II	26
III	27
III	28
V.....	29
VI	30
VII	31

VIII	32
------------	----

LUI E LEI

I	35
II	36
A.....	37
B.....	38

SEMINALIA

I	41
II	42
III	43

CAPRICCI

Bologna	47
Santa Cruz	48
Albishara	49
Sinestesia.....	50
Senos	51
Delicatessen	52
Confín de plata.....	53
Transitum.....	54
New Orleans.....	55
Roma.....	56

EIRÓNEIA

Miniatura	59
Ragazza	60

ETNOLOGICA

...y lo que me contaron mis padres	63
Així	64
Humo aletargado	65

VARIATIO

Ardonès

Per la gorguèra de la llum
abance una polifonía de comormoris abrasats.

Allà,
lluen,
l'oraclo ye un abandono de suennos
y despús de les noces de sanc -la sanc menstrual
al sacrifice de les tuques- espiguarde
la sangonèra
d'estellesín.

Scientia

A l'estrem de les sèrres
el ròc de febril,
la titilació dels peons que seguen.
Demà virrà l'aire.

Estatats

Ye ara
ací a Benàs,
la crestellera de la neu mermellida
una transfiguración del paisatje
que pòrte memòries de fòcs
baixos.

Llardana

La pàtina rosa sobre la nèu del cabotardi...
Una determinada forma de soledat.

Castirós

Gorguères incensàries
y gòtic de flames,
el brindis bordeus espastellau a l'azar.

La Urisa

Més t'allà de la policromía estèril de la tardí
se confonrà un encondoliu esparPELLAR.

L'adèu de les cuquetes de llum.

Tuasa

Els güells d'ixa lloriga bllanca son un crepuscllo de
rubíns.

Iridiscencies.

Grist

Al cayent de la tardi,
entre la esquivadancia royisca del cabotardi
el mutismo de les bocades de llum.

Conques

L'apocalipsis escarlata,
euforia fastuosa de l'esplendor de la muerte
asote
coma armos de camaleón.

Theather

Cabotardi,
escabortons que esmerase
augustament
el rubor de la montanna.
Ara, el pinjoll de la llum a la neneta
-formiguiadisa, alegòria, caliu-
acabarà per delir les siluetes del paisatje,
la mía propia silueta.
Serà una lívida fosforescència
a l'agüero de la nit,
incruenta inmolació que talment perviugue
-crestellera, martualls-
dende la adolescència
coma una ulor de violetes
embalsamada al hieràtico,
al tòxico sarcòfago
de la límbica,
acrisolada
arrecordança.

NORT

Ista nit,

sobre els queixigars primordials de *Grist*
la sonrisa còsmica a la cara d'un discòbolo impossible

la bellesa insomne,
la chimadisa de la llum
en fils de llatacín.

||

Impuro,
taxidèrmico,
mái asèptico,
el ritmo de la lluna
ye el ritmo de l'arrecordança.

|||

Torne,
dan la esperada lentitud cíclica,
dan la omnipotencia inmemorial del vino
a la escurina de les quèves.

||||

Y va puyant
(estarasannals de llum en la nit estelar escaborten
les revencellades de fllor de la Infancia,
la imagineria ciega dels díes cumplits,
rolde seminal).

V

Y va coronant,
molt aplleret,
dan ficança d'aurora,
dan la serena confiança de les coses telúriques,
dan la secretura misteriosa del tèrms
aturau ta siempre a aquell quadro de Vermeer...

VI

Vedet ixa llum tàctil.

No ye verdadèra llum: amague el món,
y i hei un gelo d'estiu acachuguint el flluir de la vida,
pero no a la manera d'ixos punts d'extrema felicidat
en que mos sentim inatacables,
d'exaltación
del present en la sua magnífica unicidat,
sino d'una forma més incontrolada,
més maquinal,
dan un sellàn de soledat mental.

VII

Us hue aseguro,

herm viviu un món que tiene l'enigma poderoso
d'una moixardonèra (el món d'Homèro, el món de
Hesiodo).

Se mos ha concedeu el melis de les vielles
certenidats,
fàcil ye que per res,
talmente tabé ta res.

VIII

Igual mos ha de tinre,
perque hué, sobre una tèrra que no serà mái més la
nuestra
¿quí porà ya rememorar el zénit de regalisia d'un sexo
u la perspectiva màxima y fútil
dels *flashes*
de tota una vida?.

LUI E LEI

Sólo ara, dende la perspectiva del tèms transcurriu,
la mirada més be hieràtica de la memoria me
fa vere que i va haber pròu de lúdico y
azaroso en la mía relació dan ell, encara
que no més que en altres moltes, penso.
Talmente fuese la nuestra recíproca insecuritat lo
que mos va fer demorar en aspectos -porían
dir- d'iniciación: la dilació deliberada d'un futur
temeu y desiau,
pero de una inminencia indudable, el casi recreo en la
pura oralitat per semanes, les suyes formes
facials estupidisades entre el abatiment effímero d'un
placer peculiar y -per encima de tot- ixo
escura sensació de trunfo sobre les inevitables
questions morals, pseudomorals u coma se
querisen denominar...

El ve coneixer a Felsina.

Heba arribau allí després d'un llargo viatje en tren.
 De la sensació general d'embotornadura -el fllirt
 en les dos mosetes belgues que se encarreraben a Rímini
 hebe resultau inane- sólo s'escapabé
 un amaneixer distantment estètic sobre el golfo de
 Génova:
 un mar y un cielo de ficció
 s'oferiben sinse solució de continuidat
 coma un telón allà lluen,
 més t'ací de la intrascendencia cromada del sol.

Febe salre dan els muscllos de la pelvis les gotes de
 semen concentrades coma peladilles que s'esllisaben
 sobre la hierba, en dolsura exquisita.

-*Eccoli qui i tuoi figli ritornando alla Terra* -dibe ella.
 Yo miraba entre absorto y divertiu la suya postura de
 marioneta arquiada y dúctil, vagament transportau
 per la idea mítica de la fecundación de la Terra y
 evocant aquella película dels suenjos infantils anque
 un chovenastro eyaculabe sobre el lento esbatec de
 les margarites.

Bllanco junto a bllanco drinto de una nostalgia de
 bllanco y negro.

B

Tenibe una percepción tan clara de aquells moments que sentibe bella obsesión per l'arrecordança y, en part, hasta la preparabe, la provocabe artificialment, per això que, sinse saber-hue yo, escribise als míos llibres una frase lapidaria u els versos d'un poema u cançón, u introducise entre les planes fetiches sólo molto dimpués descubierts al rellegir-les o consultar-les.

Algunes talmente no les tropia mái.

SEMINALIA

Siempre m'ha obsesionau el semen, la sua suntuositat de filigrana garabatiant la pèll dorada igual que una caricia de dunes blanques, la embriagadèra sensació de l'oro foneu a la hora del impacto sordo y previsible dan el solèro. Aquella crepitació inútil al contacte en les brases la nit de San Juan va tinre bella cosa de transgresión, d'horror religioso, coma si s'estase cometent un sacrilegi sobre el que penjase el castigo divino de la esterilitat.

La primèra masturbación (i hei paraules que no mereixen les realidats que designen) ye el resultau de la curiositat y, si me'n arrecòrdo més u menos d'ixe moment, açò no ye pel destello fulgurant de lo primitival, sino per una question molto más prosaica: els estudiants solem vincular les diverses vicisituts de la nuestra vida als cursos escolars. Va estar un acto experimental y, en buena medida, inesperau, en el sentido de que no i hebe comparación intrínseca posible. Tapòc i va haber plàcer, més be una sensació amorfa y fisiològica que únicament s'ha repetiu adrento de la mecànica involuntaria dels suennos.

El plàcer venrie dimpués, en mans alienes, atolondrades, exactes y en llabios que van demostrar una extranna forma de sabiduría. Perque i hei alrededor del plàcer un pelegrinatje mistèrico, una asimilació de elements mesclada dan les relacions de poder que mantienen els amants. Per això, acabem asumint coma naturals coses inicialment descabellades u hasta repugnantes y, lo que ye más gran, transformant-les en sublimes.

CAPRICCI

Bologna

Saguèrs díes d'hibèrt a la ciutat,
saguèrs díes d'alma.

A Felsina,
pati ta un sexo fetó de solsiment
va existir la felicidat.

Santa Cruz

Embolic de calcina,
una guitarra s'escòle
a l'ardit de la tardi grana.
I hei un joneguiar suntuoso
en l'anar-y-vinre
acompasau
de dos personnes.
Dijós de les jirigüences de la lluna,
renecs,
a una vèu
sinse paraules.
Les borrides del sentiment,
entre els arabescos.

Albishara

Negrura,
simetria mòra a una compllegança de roses.
Al tuyo cuerpo ixenau
les unades del plaisir
coma l'alba.

Sinestesia

Per l'horisont de la tua pèll
s'escarmene un aroma de güells tancats,
malcosits y albaca
aureolant la tua pèll feta
sellàn.

Senos

Gracil embanadura de la tremolación,
carraso maduro adjíos de les dorades cúpules.

Delicatessen

Dan la esfèra del limón,
arriba un esllucernament d'estann.
Penals.

Confín de pllata

Ros de jordonères
ubre el secreto de la orquidia,
excrement d'oro.

Transitum

De les alades tustances ambarines
entre rises de seda,
al fragant gemec de nèu
que va desmadeixar
totes les juntes.

New Orleans

Bourbon Street,
als llabios d'ella,
l'afalago de les dunes bllanques;
als güells d'ell,
la rampellada turquesa,
una malancolía de paradisos ixoplidats.
Y la marea voluptuosa d'aquell saxo
precipitant la sofocación de la nit.

Roma

Pero l'amor yere açò: un malencoratjador sentiment
de subordinació (un amor sintàctico y dolent), bella
fugàs experiència homosexual, el terror inmenso
d'una vida en comú y l'arrecordança d'haber viviu
dan tú.

EIRÓNEIA

Miniatura

-¿A qui busquets?.

-A Jesús de Nasareth.

-Yo sigo.

Alavegada se van abançar els soldats enta agafar al Mesies. Els discípulos van mirar de defender-lo y Simón, fillo de Pedro, le va tallar la urella a uno dels sicaris. Cristo va restaurar la urella tallada del feriu
din-le:

-No pateixes més.

Muchos años después sigue sin ser superado ese implante.

Ragazza

Bàrbara yere una unada genovesa de sexo y ye claro que els suyos preciosos belfos serviben ta molto més que ta pronunciar les consonants labials. Solebe demorar-se dan una delectación ensimismada, pero molt provocativa en algunes fruities, així que un dia a

la *Mensa Centrale*, le ve sabre dir:

-Me ha feto molto gói com le has feto la felación a ixo pobre kiwi. Se coneixe que tiens experiencia, encara que cal esperar que ixa afición tuyá a la car-pofilia no se pare astí.

-Lo que sí pueco asegurar-te ye que ixa no ye la mía aberración sexual favorita -va contestar-.

Lamentablement no hu ve poder comprobar, perque la única ocasión en que ve arribar a dormir al suyo llit ella no higu'ere. No m'arrecòrdo molt be de la causa de ista feta, pero talmente fuese perque me hebe seduciu una amiga suya que als vint ans pareixebe que en tenise dotse (mái he queriu tinre problemes dan la policía).

ETNOLOGICA

...y lo que me contaron mis padres

La memoria ye plena de frases de películes extraordinaries que hem visto, de llibres sensuais que hem amprau y robau y llegiu, de personnes que mos hem tropesau. M'arrecòrdo de frases de personnes que me rodeyen y tamé de personnes que ya no i son y encara que tienga dificultat ta evocar exactament com yere la cara que teniben, els maneos que feben, les ilusions que els travesaben, la suya inquietut, m'arrecòrdo sobretot d'algunes coses que ells van dir -tota la vida condensada en unes poques paraules- en contextos determinats, assimilades al capricho de la memoria, y les torno a sentir, no una paràfrasis d'un diàlogo, no una síntesis del significau, ni tapòc una idea de la intención que teniben al pronunciar-les ta que yo me les tenisa.

Sólo unes poques lletres dolorosament exactes y un tono de vèu que se quere borrar, coma ixes vielles cintes grabades, coma les mismes cares.

Així

Hem estramasiau al tòrt y al dret, hem mirau punto per agulla els llibres y les cases, hem demanau a la gent y als llugars, hasta mos han arribau a dir que això yere gerar llum per les armaris, pero tapòc hem sabeu trobar un sinal més fòrt de les nuestras venes, de la nuestra identitat y de la nuestra manera de comprenre el món que el patuès.

Som del pareixer que malmeter-lo y esbalsar tot astò que guarde, estrafoollar-hue, seré ixoplidat el sentir dels pais, dixar calmonir el pensar dels lloolls d'antes, seré perder l'esme, borrar la memoria, allerar el rastro per la neu que ajunte ahiere y hué y que ya més que mái se va delint...

Y ye ara quan me vienen al pensament -coma el que s'i torne a escunsar urta per urta- les paraules del pobre sinno *José Visién* de *Grist* uno d'aquells díes que puyabe tal cabó'l llugar y que per caso va trobar la marca de casa, febe tèms trafegada.

-Açò ye la marca de la casa, açò no se puede perder, me va fer.

Així tabé el patuès, coma la marca de la casa, coma la marca als dits, la marca de l'alma.

Humo aletargado

Les paraules arcaiques, aquelles que perteneixen a estrats pasats de la lluenga y que en un moment determinau de la historia s'han anau ixoplidant per qui-hu-quere-sabre les ragons, pareixen haber fascinat siempre als escritors que les han recuperau dan fins estilístics. Així, un escritor latino del sigllo I antes de Cristo coma el mísero *Catulo* escriu *nunc iam illa non uolt* tocant a bell cambio de actitut de la desurellada noviamant suya. Tabé el multipàtrida *Vladimir Nabokov* al suo exili parisino de *Poslednie Nówosti* se deixe seducir per ixa tentació de paraules obsoletes (el moderno *veter* tornant a *vetr*, un bòrees millor). Y a Espanna *Unamuno*, ixo escritor atormentau per el sentiment tràgico de la vida (talmente lo que tenibe yere que no'l van operar de fistosis a la hora u, lo menos, això me comentaben a la sua casa de Salamanca) no fuye de una tendencia general -a lo que se vei- a tot el 98.

A isto país nuestro ixa ye una cosa que se observe encara no fotem una gollada als textos dels que s'atriben a profanar la dolça oralitat de la nuestra lluenga; així alguno escriu *unlla* (del latín UNGULA, ungu-lado-en-español-dícese-del-mamífero que...), una 'uña' que ye puro diamant; y un'altro propone dan delectación quasi obsesiva la veu *relotje* (< HOROLOGIU), aquell ticatac del tèms inmóvil a les alcobes de la infancia; así mo'n arrecordem del viello tantós (< TANTU TOSTU) coma una autoadmonición

més convincenta, allá te mos foton el pretèrito *tabé* (< TAM BENE) y la suya adición no resulte menos sentida; per tot açò me acostumaré a la singular compllicitat de la conjunción *suque* (< SI NON QUID) dan la suya restricció primordial, a joriar-me -insólita fruición- dan el sustantiu *cotón* (de l'árabe QUTÚN), porque sé que el suyo 'algodón' ye d'una textura indefinible, coma la textura de la que son fets els suennos maltesos y a anhelar la reliquia *albeitre* (de l'árabe AL-BÁITAR); finalment, permitit-me escutar tamé el titilant y nerudiano sonido del verbo *trinar* (*TINNITULARE*), més que un 'tintineo' de oro puro al sill de la conciencia; observat la magnífica presencia del preteriu *núbel* (NUBILU), una 'nube' làctia al tè de Astérix; vusaltros que talmente endivinets encara al antiguo *piente* (PECTINE) un 'peine' de filigrana "para una niña en cabello" y als que l'inefable *martuall* (del celta *MRKTULLOS) transportarà a una tèrra llisa, llimpia de caballs...

Paraules fugitives y pasatjères, fútils, tobes, míes, que molto antes de penre cuerpo a la memoria dels sufrits lectors, ye cllaro que se harén deliu coma la sal a l'aigua; pero, ¿y qué? si una formiguiadisa borgiana se me estene pel estomac quan arcanso l'enigma de un nom inextricable, si lo que me pensaba pura superstición se cumplie dan precisión matemàtica, si el pasau me ragone en el hálito confident de una ensonnació.